

Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης 2019

Κύπρος

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2019

Η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή. Η πολιτική περαιτέρω χρήσης εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διέπεται από την απόφαση 2011/833/ΕΕ (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39).

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της ΕΕ πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Cover image: composition with images © istock.com

Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2019

ΚΥΠΡΟΣ

Ο τόμος 2 της «Έκθεσης Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης — 2019» περιλαμβάνει είκοσι οκτώ επιμέρους εκθέσεις, μία για κάθε χώρα. Με βάση τα πιο επικαιροποιημένα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία, παρουσιάζει και αξιολογεί τα κυριότερα πρόσφατα και τρέχοντα μέτρα πολιτικής σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Συνεπώς, συμπληρώνει άλλες πηγές πληροφοριών οι οποίες περιγράφουν τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στο τμήμα 1 παρέχεται στατιστική επισκόπηση των βασικών δεικτών της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Στο τμήμα 2 περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά πλεονεκτήματα και οι κυριότερες προκλήσεις του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης της χώρας. Το τμήμα 3 επικεντρώνεται στους εκπαιδευτικούς και στις προκλήσεις του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού. Το τμήμα 4 εξετάζει τις επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Το τμήμα 5 πραγματεύεται τις πολιτικές για τον εκσυγχρονισμό της προσχολικής και της σχολικής εκπαίδευσης. Στο τμήμα 6 εξετάζονται μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, το τμήμα 7 καλύπτει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ το τμήμα 8 καλύπτει την εκπαίδευση ενηλίκων.

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε στις 26 Αυγούστου 2019.

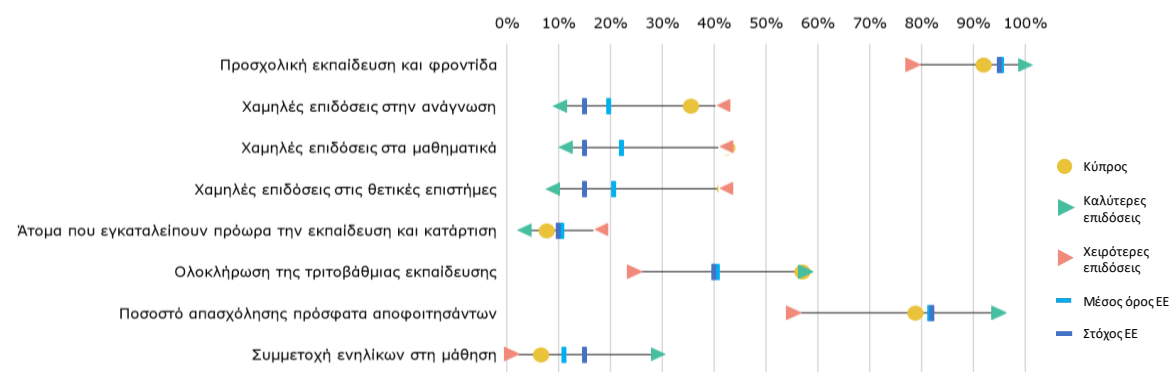
Πρόσθετα στοιχεία σχετικά με το ευρύτερο πλαίσιο είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο (ec.europa.eu/education/monitor)

1. Βασικοί δείκτες

	Κύπρος		Μέσος όρος ΕΕ			
	2009	2018	2009	2018		
Σημεία αναφοράς εκπαίδευσης και κατάρτισης για το 2020						
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)	11,7%	7,8%	14,2%	10,6%		
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)	45,0%	57,1%	32,3%	40,7%		
Προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (από την ηλικία των 4 ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης)	84,7%	92,0% ¹⁷	90,8%	95,4% ^{17,d}		
Ποσοστό ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις σε:	Ανάγνωση	32,8% ¹²	35,6% ¹⁵	19,5% ^{EU27}	19,7% ¹⁵	
	Μαθηματικά	42,0% ¹²	42,6% ¹⁵	22,3% ^{EU27}	22,2% ¹⁵	
	Θετικές επιστήμες	38,0% ¹²	42,1% ¹⁵	17,7% ^{EU27}	20,6% ¹⁵	
Ποσοστό απασχόλησης σπουδαστών που έχουν αποφοιτήσει πρόσφατα κατά επίπεδο ολοκλήρωσης εκπαίδευσης (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση 1-3 έτη πριν από το έτος αναφοράς)	ISCED 3-8 (σύνολο)	81,1%	78,9%	78,3%	81,6%	
Συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση (ηλικίας 25-64 ετών)	ISCED 0-8 (σύνολο)	8,3%	6,7%	9,5%	11,1%	
Μαθησιακή κινητικότητα	Πτυχιούχοι με πτυχίο από το εξωτερικό (ISCED 5-8)	:	35,1% ¹⁷	:	3,6% ¹⁷	
	Πτυχιούχοι με ακαδημαϊκές μονάδες από το εξωτερικό (ISCED 5-8)	:	1,7% ¹⁷	:	8,0% ¹⁷	
Άλλοι συναφείς δείκτες						
Επενδύσεις στην εκπαίδευση	Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ	6,7%	5,7% ¹⁷	5,2%	4,6% ¹⁷	
	ISCED 0	€4 282 ¹²	€3 751 ¹⁶	:	€6 111 ^{15,d}	
		ISCED 1	€8 228 ¹²	€8 326 ¹⁶	€5 812 ^{12,d}	€6 248 ^{15,d}
		ISCED 2	€9 767 ¹²	€10 849 ¹⁶	€6 937 ^{12,d}	€7 243 ^{15,d}
		ISCED 3-4	€10 055 ¹²	€11 298 ¹⁶	:	€7 730 ^{14,d}
ISCED 5-8	€9 866 ¹²	€9 164 ¹⁶	€10 549 ^{12,d}	€11 413 ^{15,d}		
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)	Γηγενείς	7,8%	6,2%	13,1%	9,5%	
	Γεννημένοι στο εξωτερικό	23,0%	13,9%	26,1%	20,2%	
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)	Γηγενείς	49,4%	64,1%	33,1%	41,3%	
	Γεννημένοι στο εξωτερικό	36,5%	43,8%	27,7%	37,8%	
Ποσοστό απασχόλησης σπουδαστών που έχουν αποφοιτήσει πρόσφατα κατά επίπεδο ολοκλήρωσης εκπαίδευσης (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την	ISCED 3-4	73,8%	68,4%	72,5%	76,8%	
	ISCED 5-8	82,9%	81,3%	83,8%	85,5%	

Πηγές: Eurostat, ΟΟΣΑ (PISA). Τα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τη μαθησιακή κινητικότητα υπολογίζονται από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βάσει στοιχείων του ερωτηματολογίου UOE. Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στο παράρτημα I και στον τόμο 1 (https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_el). Σημειώσεις: Οι μέσοι όροι του διεθνούς προγράμματος αξιολόγησης μαθητών PISA 2009 για την ΕΕ δεν καλύπτουν την Κύπρο· d = ο ορισμός διαφέρει, u = χαμηλή αξιοπιστία, 12 = 2012, 15 = 2015, 17 = 2017.

Εικόνα 1 Θέση σε σχέση με τις υψηλότερες και τις χαμηλότερες επιδόσεις

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Υπολογισμοί της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού (ΓΔ ΕΑΚ) βάσει στοιχείων της Eurostat (LFS 2018, UOE 2017) και του ΟΟΣΑ (PISA 2015).

2. Κύρια σημεία

- Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι ιδιαίτερα ελκυστικό. Οι μεταρρυθμίσεις για την αναβάθμισή του είναι φιλόδοξες, αλλά πρέπει να διατηρηθούν και να επεκταθούν.
- Υλοποιούνται μεταρρυθμίσεις για την προώθηση της δημόσιας προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας. Ωστόσο, η προσφορά δεν είναι επαρκής για τις μικρές ηλικίες.
- Παρά την περαιτέρω αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η ανεπαρκής αξιοποίηση των δεξιοτήτων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κυπριακής αγοράς εργασίας.
- Έχουν ληφθεί μέτρα για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και της εκπαίδευσης ενηλίκων, αλλά τόσο η ελκυστικότητα και των δύο αυτών τομέων όσο και η συμμετοχή σε αυτούς παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα.

3. Εστίαση στους εκπαιδευτικούς

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού παραμένει ελκυστικό και έχει αρχίσει να γίνεται περισσότερο ανταγωνιστικό. Η διδασκαλία προσελκύει τους άριστους πανεπιστημιακούς φοιτητές και οι συνθήκες εργασίας εξακολουθούν να είναι ελκυστικές, παρότι υπάρχουν συγκεκριμένες προκλήσεις. Και οι δύο αυτές πτυχές είναι καίριας σημασίας για την εξασφάλιση συστημάτων υψηλών επιδόσεων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Από τη διεθνή έρευνα του ΟΟΣΑ για τη διδασκαλία και τη μάθηση το 2018 (TALIS)¹ προκύπτει ότι το ποσοστό των Κυπρίων εκπαιδευτικών που πιστεύουν ότι το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι ένα επάγγελμα που χαίρει εκτίμησης από την κοινωνία αποτελεί το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ (43,5 % έναντι 17,7 % που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ) (ΟΟΣΑ, 2019β). Το 91,2 % των εκπαιδευτικών είναι ικανοποιημένοι με την εργασία τους (μέσος όρος της ΕΕ: 89,5 %) και παραμένουν ικανοποιημένοι έπειτα από 5 και πλέον έτη εργασιακής πείρας (91,3 %). Η ασφάλεια της απασχόλησης θεωρείται από τους εκπαιδευτικούς αρκετά έως πολύ σημαντική για την απόφασή τους να ακολουθήσουν το επάγγελμα (80,1 %, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 65,5 %).

Λόγω ενός συνδυασμού παραγόντων διαπιστώνεται μεγάλη προσφορά υποψήφιων εκπαιδευτικών. Οι καλές συνθήκες εργασίας, οι περιορισμένες εναλλακτικές δυνατότητες απασχόλησης και το σύστημα προσλήψεων, που ευνοεί τον χρόνο προϋπηρεσίας έναντι της αξιοκρατίας, οδήγησαν σε μεγάλο χρόνο αναμονής για την πρόσληψη υποψήφιων εκπαιδευτικών². Η κατάσταση αυτή συνέβαλε επίσης στη σταδιακή γήρανση του εργατικού δυναμικού των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, κατά την περίοδο μεταξύ του 2008 και του 2018 εισέρρευσαν στην Κύπρο πολλοί εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα, δεδομένου ότι 10 327 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας και 1 287 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Ελλάδα υπέβαλαν αίτηση αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων τους στην Κύπρο προκειμένου να ασκήσουν το επάγγελμά τους στη χώρα³. Το νέο σύστημα προσλήψεων που θεσπίστηκε το 2017 και βασίζεται σε ανταγωνιστικές εξετάσεις οδήγησε, το 2018, στην πρόσληψη 60 μόνιμων και 278 αναπληρωτών εκπαιδευτικών. Έως το 2027 θα πραγματοποιούνται παράλληλα προσλήψεις βάσει του παλαιού συστήματος. Οι εξετάσεις για τον επόμενο γύρο ανταγωνιστικών προσλήψεων έχουν προγραμματιστεί για τον Νοέμβριο του 2019.

Τα αποτελέσματα της σύγκρισης των μισθών και των συνθηκών εργασίας μεταξύ των Κυπρίων εκπαιδευτικών και των Ευρωπαίων ομολόγων τους είναι θετικά για τους πρώτους. Ο κατώτατος και ο ανώτατος μισθός, όπως προβλέπονται από τον νόμο, είναι ίδιοι για τους εκπαιδευτικούς από το επίπεδο της προσχολικής έως το επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

¹ Το 2018 συμμετείχαν στην έρευνα TALIS 23 κράτη μέλη: Αγγλία (Ηνωμένο Βασίλειο), Αυστρία, Βέλγιο (γαλλική κοινότητα), Βέλγιο (φλαμανδική κοινότητα), Βουλγαρία, Γαλλία, Δανία, Εσθονία, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχία, Φινλανδία. Η έρευνα TALIS του 2018 καλύπτει τους εκπαιδευτικούς κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους διευθυντές γενικών δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων.

² Το 2018 στον πίνακα αναμονής περιλαμβάνονταν 3 266 εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης, 4 060 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, 35 868 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας (γενικής) εκπαίδευσης και 5 019 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας (τεχνικής/επαγγελματικής) εκπαίδευσης.

³ Κατά την ίδια περίοδο μετακινήθηκαν από την Κύπρο προς την Ελλάδα 7 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας και 2 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βάση δεδομένων νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων: <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=homepage>

Το 2016⁴ η Κύπρος υπέβαλε στοιχεία σχετικά με τους πραγματικούς μισθούς των εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι οποίοι συγκαταλέγονται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται λιγότερα έτη υπηρεσίας για να δικαιούνται τον ανώτατο μισθό σε σύγκριση με τα αντίστοιχα έτη που απαιτούνται στην πλειονότητα των άλλων χωρών της ΕΕ. Οι υπερωρίες⁵ ή οι πρόσθετες αρμοδιότητες, όπως η διοργάνωση δραστηριοτήτων εκτός του επίσημου προγράμματος αντισταθμίζονται με μείωση των ωρών διδασκαλίας. Οι θεσμοθετημένες ώρες διδασκαλίας συμπίπτουν ή (για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση) υπερβαίνουν ελαφρώς τον μέσο όρο για τους νεοεισερχόμενους εκπαιδευτικούς στις άλλες χώρες της ΕΕ. Ωστόσο, μειώνονται σταδιακά⁶ με τα έτη υπηρεσίας, με αποτέλεσμα να μειώνεται για τους περισσότερο έμπειρους εκπαιδευτικούς ο χρόνος επαφής με τους μαθητές. Η αναλογία μαθητών-εκπαιδευτικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι μικρότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ευθυγραμμίζεται με την υπόλοιπη ΕΕ.

Οι νεοεισερχόμενοι εκπαιδευτικοί δεν λαμβάνουν επί του παρόντος εισαγωγική επιμόρφωση. Παρότι η εισαγωγική επιμόρφωση είναι υποχρεωτική, από το 2013 δεν εφαρμόζεται λόγω οικονομικών περιορισμών. Παλαιότερα, στο πλαίσιο προγραμμάτων μεντόρων, οι νεοεισερχόμενοι εκπαιδευτικοί συνδύνανταν με πιο έμπειρους εκπαιδευτικούς εντός της σχολικής μονάδας κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους διδασκαλίας, επιπλέον των εσπερινών μαθημάτων επιμόρφωσης που παρακολουθούσαν. Με δεδομένες τις χαμηλές επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά τις βασικές δεξιότητες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017), φαίνεται ότι η απουσία εισαγωγικής επιμόρφωσης αποτέλεσε μια χαμένη ευκαιρία, αφού πληθώρα στοιχείων που αποδεικνύουν το θετικό της αντίκτυπο στην ποιότητα της διδασκαλίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018) και στα επιτεύγματα των μαθητών (Ingersoll, 2011).

Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη ανταποκρίνεται ολόενα και περισσότερο στις ανάγκες των εκπαιδευτικών και των σχολείων, αλλά δεν συνδέεται επαρκώς με την εξέλιξη της σταδιοδρομίας και την αξιολόγηση. Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συμμετέχουν σε όσα σεμινάρια επιθυμούν, τα οποία παρέχονται δωρεάν. Οι μεμονωμένες εκδηλώσεις κατάρτισης έχουν περιορισμένο αντίκτυπο στην επαγγελματική επιμόρφωση και, κατ'επέκταση, στα αποτελέσματα των μαθητών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018α). Ως εκ τούτου, το πλαίσιο «επαγγελματικής επιμόρφωσης εκπαιδευτικών» δίνει έμφαση στις μεθόδους ενδοσχολικής κατάρτισης και στην έρευνα δράσης. Τα σχολεία επιλέγουν θέματα βάσει δικής τους εκτίμησης των αναγκών, τις οποίες αντιμετωπίζουν στη συνέχεια μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων ενδοσχολικής κατάρτισης. Παρότι η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο των προαγωγών, δεν συνδέεται επαρκώς με επιλογές σταδιοδρομίας ούτε με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών (βλ. πλαίσιο 1).

Πλαίσιο 1: Νέα προσέγγιση όσον αφορά την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών

Η αποτελεσματική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα και στην ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από την εργασία, καθώς και στο αίσθημα επάρκειας τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018α). Το σύστημα αξιολόγησης εκπαιδευτικών της Κύπρου έχει υποστεί ελάχιστες μεταβολές από το 1976. Το 2019 το Συμβούλιο της ΕΕ απηύθυνε στην Κύπρο για τρίτη φορά ειδική ανά χώρα σύσταση, με την οποία την καλεί «να υλοποιήσει τη μεταρρύθμιση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών» (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019).

Οι ετήσιες εκθέσεις των διευθυντών σχολείων όσον αφορά τις επιδόσεις των εκπαιδευτικών συνιστούν σε μεγάλο βαθμό διοικητικό καθήκον. Οι σχολικοί επιθεωρητές, οι οποίοι παρατηρούν τους εκπαιδευτικούς μέσα στην αίθουσα, οφείλουν τυπικά να παρέχουν τόσο συνολική όσο και διαμορφωτική αξιολόγηση⁷. Προς το παρόν δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ της αξιολόγησης και της αποτελεσματικότητας του σχολείου. Επίσης δεν διενεργείται μετα-ανάλυση των δεδομένων

⁴ Σε ΜΑΔ. Πρόκειται για τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, διότι η Κύπρος δεν συμμετείχε στη συλλογή δεδομένων το 2017 και το 2018.

⁵ Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, οι εκπαιδευτικοί προβλέπεται να αντικαθιστούν συναδέλφους τους, εφόσον παραστεί ανάγκη, για 10 διδακτικές περιόδους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και για 7 διδακτικές περιόδους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

⁶ Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από τις 29 διδακτικές ώρες κατά 2 διδακτικές περιόδους μετά την παρέλευση 14 και 20 ετών, και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, από τις 24 διδακτικές ώρες κατά 2 διδακτικές περιόδους μετά την παρέλευση 7, 16 και 20 ετών.

⁷ Από το 1976 δεν έχει υπάρξει καμία περίπτωση εκπαιδευτικού του οποίου οι επιδόσεις να έχουν κριθεί μη ικανοποιητικές κατόπιν δοκιμαστικής περιόδου υπηρεσίας· μάλιστα, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί λαμβάνουν βαθμολογία μεταξύ 35 και 37, με άριστα τους 40 βαθμούς.

αξιολόγησης με σκοπό την ενημέρωση και την αναμόρφωση του συστήματος.

Σε νέα πρόταση του Ιανουαρίου του 2019 περιλαμβάνονται τα εξής: διαμορφωτική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και αξιολόγηση του σχολείου· στήριξη στους νεοεισερχόμενους εκπαιδευτικούς, στους συμβασιούχους και στους αναπληρωτές· αξιολόγηση των αξιολογητών· και συνεχής στήριξη για τους εκπαιδευτικούς. Στην πρόταση προβλέπεται επίσης ένα νέο οριζόντιο κλιμάκιο στην καριέρα των εκπαιδευτικών (Ανώτερος Εκπαιδευτικός), ώστε να αξιοποιούνται καλύτερα στο σύστημα οι έμπειροι εκπαιδευτικοί. Οι διευθυντές σχολείων θα πρέπει να διαδραματίζουν πιο ουσιαστικό ρόλο στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Τέλος, στην πρόταση προβλέπεται η διαδικασία της μεταξιολόγησης για τη συνεχή βελτίωση των κριτηρίων και των διαδικασιών αξιολόγησης.

Παρόλα που δεν υπάρχει κάποιο ιδανικό μοντέλο για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών (ΟΟΣΑ, 2018β), το νέο πλαίσιο θα παράσχει πολλά ιδιαίτερος χρήσιμα μέτρα. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι πολλαπλοί αξιολογητές, η στήριξη της επαγγελματικής ανάπτυξης, η σύνδεση με την αξιολόγηση των μαθητών και την αξιολόγηση του σχολείου, καθώς και η αξιολόγηση των διευθυντών σχολείων και των επιθεωρητών. Ωστόσο, απουσιάζουν άλλα στοιχεία κρίσιμης σημασίας, ιδίως ένα σαφές πλαίσιο ικανοτήτων για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Δεδομένου ότι το νέο σύστημα θα τεθεί σε εφαρμογή από πρόσωπα που ήδη συμμετέχουν σε αυτό (επιθεωρητές, εκπαιδευτικοί, διευθυντές σχολείων), είναι σημαντικό να γίνουν επενδύσεις στην κατάρτιση των αξιολογητών, των διευθυντών σχολείων και των εκπαιδευτικών ώστε αυτοί να είναι σε θέση να παρατηρούν και να παρέχουν ανατροφοδότηση με αποτελεσματικό τρόπο και να αναλαμβάνουν σχετική δράση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018α). Καίριας σημασίας είναι επίσης η λήψη μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, μεταξύ άλλων όσον αφορά την ορθή επικοινωνία, την κατάρτιση, την υλοποίηση πιλοτικών έργων και τη σύνδεση της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών με τη βελτίωση του σχολείου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018α).

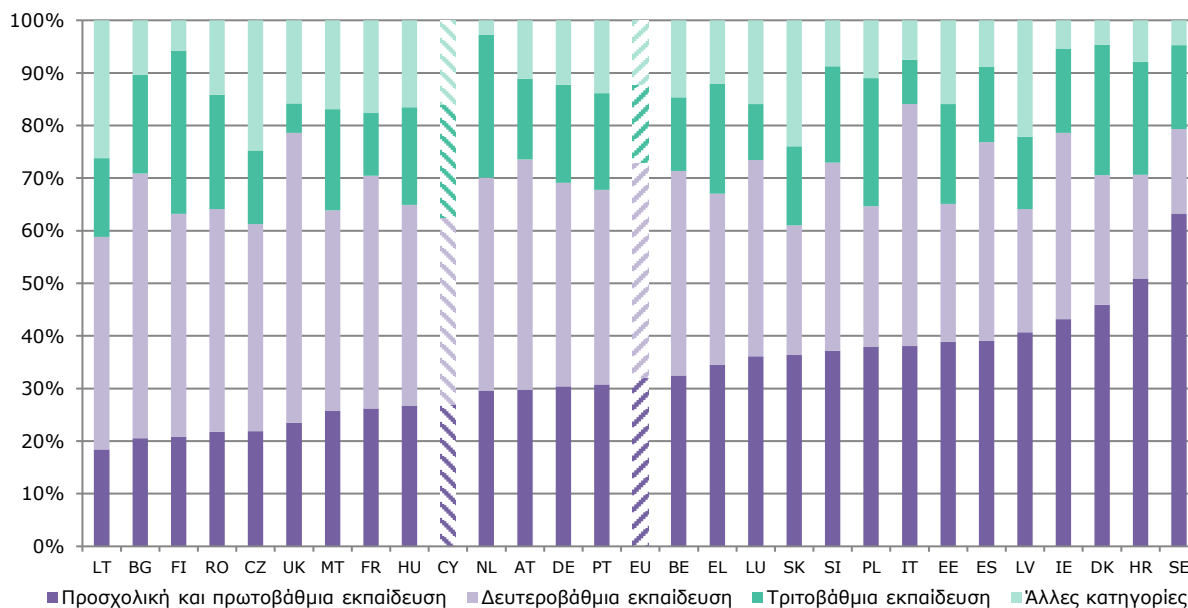
4. Επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

Ο μεγαλύτερος αντίκτυπος των περικοπών δαπανών κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης παρατηρήθηκε στην εκπαίδευση των παιδιών μικρότερης ηλικίας. Σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ που ανέρχεται στο 4,6 %, οι δημόσιες δαπάνες της Κύπρου για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθαν το 2017 στο 5,7 %. Παρότι το μέγεθος αυτό αντιστοιχεί σε μείωση κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2016, οι δαπάνες σε απόλυτους όρους ήταν υψηλότερες, αντικατοπτρίζοντας το αυξημένο ΑΕΠ. Κατά την περίοδο μεταξύ του 2010 και του 2017 οι δαπάνες μειώθηκαν κατά 10,7 % σε πραγματικούς όρους. Μολονότι η ερευνά δείχνει ότι η αποτελεσματική επένδυση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα αποδίδει υψηλά οφέλη από την πλευρά της ισότητας στην εκπαίδευση (ΟΟΣΑ, 2018α), η μεγαλύτερη μείωση (23,8 %) σημειώθηκε στην προσχολική και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετα, οι δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκαν κατά 8 %. Οι αποδοχές των εκπαιδευτικών αντιστοιχούν στο 72,7 % των συνολικών δαπανών για την εκπαίδευση, ποσοστό υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (62 %).

Τα ιδιαίτερα μαθήματα αποτελούν πολύ μεγάλο ποσοστό των δαπανών των γονέων για την εκπαίδευση. Το 2016 οι δαπάνες για ιδιωτική εκπαίδευση ανήλθαν περίπου στο 26 % των συνολικών (δημόσιων και ιδιωτικών) δαπανών για την εκπαίδευση⁸. Παρότι η μερίδα του λέοντος των δαπανών για ιδιωτική εκπαίδευση (57 %) αφορούσε δίδακτρα ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των επιπέδων (ISCED 0-8), σημαντικό μέρος των εν λόγω δαπανών αφορούσε τη συμπληρωματική ιδιωτική διδασκαλία (21 %) σε μαθητές. Από το ποσοστό αυτό, το 21 % αφορούσε μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το 47 % αφορούσε μαθητές της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση δεν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο: τα φτωχότερα νοικοκυριά παρουσιάζουν σχεδόν τις ίδιες πιθανότητες με τις οικογένειες υψηλού εισοδήματος να επενδύσουν στην ιδιωτική διδασκαλία (Lamprianou, 2013). Η πολύ ισχυρή παρουσία της ιδιωτικής διδασκαλίας αιτιολογείται γενικότερα από την επιθυμία κοινωνικής κινητικότητας και ειδικότερα από τις καθοριστικές σημασίας εξετάσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος που βρίσκεται σε εξέλιξη αποσκοπεί εν μέρει στη μείωση της εξάρτησης από την ιδιωτική διδασκαλία. Ωστόσο, φαίνεται ότι η λειτουργία δημόσιων ιδρυμάτων ενισχυτικής διδασκαλίας (υπό κρατική διαχείριση και στήριξη), τα οποία συνυπάρχουν με τα ιδιωτικά ιδρύματα και τα ανταγωνίζονται χρεώνοντας χαμηλότερα δίδακτρα, απλά παγιώνει το φαινόμενο της ιδιωτικής διδασκαλίας (Lamprianou, 2013).

⁸ Υπολογισμός της ΓΔ ΕΑΚ βάσει στοιχείων της Cystat.

Εικόνα 2 Δαπάνες γενικής κυβέρνησης στην εκπαίδευση ανά βαθμίδα εκπαίδευσης (2017)

Πηγή: ΓΔ EAC, βάσει στοιχείων της Eurostat και της ταξινόμησης των κρατικών λειτουργιών (COFOG). Επιγραμμικός κωδικός δεδομένων: gov_10a-exp

5. Εκσυγχρονισμός της προσχολικής και της σχολικής εκπαίδευσης

Η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC) καταγράφει ανοδική πορεία προς τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά η δημόσια προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα υποχρηματοδοτείται. Το 2017 το 92 % των παιδιών ηλικίας 4 έως 6 ετών ήταν εγγεγραμμένα σε δομές προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (μέσος όρος της ΕΕ 95,4 %). Πολλοί γονείς εξαρτώνται από την παροχή υπηρεσιών ιδιωτικών παιδικών σταθμών· κατά την περίοδο 2016/2017, το 47 % των παιδιών που ήταν εγγεγραμμένα σε δομές προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας φοιτούσαν σε ιδιωτικές εγκαταστάσεις και το 53 % σε δημόσιες⁹. Ιδίως για τα παιδιά κάτω των 3 ετών, το 28,2 % των οποίων ήταν εγγεγραμμένα το 2017 σε δομές προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (μέσος όρος της ΕΕ: 34,4 %), η Κύπρος εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από άτυπες δομές ή ιδιωτικά ιδρύματα (Rentzou, 2018). Από τους 220 παιδικούς σταθμούς που λειτουργούσαν την περίοδο 2016/2017, μόνο οι 6 ήταν δημόσιοι, ενώ οι 153 ήταν ιδιωτικοί και οι υπόλοιποι 61 χρηματοδοτούνταν από δήμους. Οι μεταρρυθμίσεις στο σχολικό πρόγραμμα που ξεκίνησαν το 2016 μαρτυρούν την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση ως προς τη σημασία της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. Για όλους τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε παιδικούς σταθμούς εφαρμόζονται επί του παρόντος προγράμματα πρακτικής επιμόρφωσης. Ωστόσο, απαιτείται καλύτερη διερεύνηση και χαρτογράφηση των αναγκών των γονέων για παροχή οικονομικά προσιτής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας, μεταξύ άλλων για τα παιδιά κάτω των 3 ετών (Rentzou, 2018).

Τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σημειώνουν εκ νέου μείωση. Το 2018 το 7,8 % των ατόμων ηλικίας 18-24 ετών εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο σε σύγκριση με 8,5 % το 2017. Ενώ το ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου το 2018 ήταν 6,2 % για τους γηγενείς, για τους αλλοδαπούς μαθητές ανήλθε στο 13,9 %. Η διαφορά μεταξύ των φύλων σημείωσε μικρή αύξηση, καθώς το ποσοστό μεταξύ των ανδρών είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του 2017 (9,9 % έναντι 9,4 %), ενώ το ποσοστό των γυναικών είναι χαμηλότερο (6 % έναντι 7,7 %).

Η μεταρρύθμιση της αξιολόγησης των μαθητών επιδιώκει να διευκολύνει τη μετάβαση μεταξύ των βαθμίδων εκπαίδευσης. Από τον Σεπτέμβριο του 2019 εφαρμόζεται σταδιακά ένα νέο ενοποιημένο και ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης μαθητών από την προσχολική έως την

⁹ Cystat.

ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Προβλέπεται η στροφή προς τη διαμορφωτική αξιολόγηση σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Έχει ξεκινήσει ήδη διάλογος επί της πρότασης μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και των σχολικών παραγόντων.

Η συνέχεια και η ισότητα στα σχολεία υποφέρουν από τις συχνές αλλαγές εκπαιδευτικών.

Στο εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου, το οποίο είναι συγκεντρωτικό, το υπουργείο τοποθετεί τους εκπαιδευτικούς σε συγκεκριμένα σχολεία. Με κάποιες εξαιρέσεις, κανένας εκπαιδευτικός δεν μπορεί να παραμείνει πάνω από 6 χρόνια στο ίδιο σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και πάνω από 8 χρόνια στο ίδιο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μεταθέσεις σε άλλα σχολεία καθορίζονται από τη συγκέντρωση μορίων που βασίζονται κυρίως στα έτη υπηρεσίας. Δεδομένου ότι τα απομακρυσμένα και/ή μειονεκτούντα σχολεία συγκεντρώνουν τις λιγότερες προτιμήσεις, η πλειονότητα του προσωπικού τους είναι νεοεισερχόμενοι εκπαιδευτικοί. Κατά γενικό κανόνα, τόσο τα αποτελέσματα των μαθητών όσο και το κλίμα εντός του σχολείου τείνουν να είναι καλύτερα στα σχολεία με περισσότερο έμπειρους εκπαιδευτικούς (ΟΟΣΑ, 2018β). Η έρευνα δείχνει επίσης ότι οι χώρες στις οποίες τα σχολεία διαθέτουν μεγαλύτερη αυτονομία ως προς την επιλογή των εκπαιδευτικών παρουσιάζουν σημαντικότερη βελτίωση στα αποτελέσματα των μαθητών (ΟΟΣΑ, 2018β).

Οι ψηφιακές δεξιότητες πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω. Στο εργατικό δυναμικό, δηλαδή στα άτομα ηλικίας 25-64 ετών που είναι μισθωτοί, αυτοαπασχολούμενοι ή οικογενειακό εργατικό δυναμικό, τα ποσοστά των ατόμων με χαμηλές ψηφιακές δεξιότητες (32 %) ή με βασικές μόνο ψηφιακές δεξιότητες (34 %) είναι υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ (25 % και 30 % αντιστοίχως). Αντίθετα, ο αριθμός των ατόμων που αναφέρουν ότι διαθέτουν ψηφιακές δεξιότητες πέραν των βασικών είναι μικρότερος στην Κύπρο (22 %) από ό,τι στην ΕΕ (36 %). Τα στοιχεία αυτά αποτελούν αντικείμενο προβληματισμού λόγω της αυξανόμενης σημασίας των ψηφιακών τεχνολογιών και της τεχνητής νοημοσύνης στο χώρο εργασίας (ΟΟΣΑ, 2019α). Επιπλέον, η Κύπρος παρουσιάζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά αποφοίτων φυσικών επιστημών, τεχνολογίας, μηχανικής και μαθηματικών στην ΕΕ.

Πλαίσιο 2: Ψηφιακή εκπαίδευση – πρόκληση και ευκαιρία για τα σχολεία

Το ποσοστό των κυπριακών σχολείων στα οποία παρέχεται σημαντικός ψηφιακός εξοπλισμός (φορητοί υπολογιστές, σταθεροί υπολογιστές, κάμερες, διαδραστικοί πίνακες) ανά αριθμό μαθητών και υψηλή ευρωζωνική ταχύτητα είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Συγκριτικά, ο αριθμός των σχολείων που παρέχουν σημαντική ψηφιακή υποστήριξη είναι περιορισμένος: 21 % στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 40 % στην κατώτερη δευτεροβάθμια και 59 % στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έναντι 32 %, 54 % και 84 % αντιστοίχως στην ΕΕ.

Από την έρευνα TALIS προκύπτει ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (61,8 %) θεωρούν ότι είναι καλά ή πολύ καλά προετοιμασμένοι όσον αφορά τη χρήση τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στο πλαίσιο της διδασκαλίας (ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 39,4 %). Σχετικά μικρό ποσοστό εκπαιδευτικών (10,8 %) αναφέρουν ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη επιμόρφωσης στον εν λόγω τομέα (ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 16,1 %) (ΟΟΣΑ, 2019β).

Επί του παρόντος βρίσκονται σε εξέλιξη διάφορες πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ψηφιακής εκπαίδευσης στα σχολεία. Το πρόγραμμα πιστοποίησης «Ευρωπαϊκό πιστοποιητικό ικανότητας χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή» (ECDL) για τους μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εφαρμόζεται με επιτυχία. Το Φεβρουάριο του 2019 ξεκίνησε ένα πιλοτικό πρόγραμμα διάρκειας 18 μηνών, στο πλαίσιο του οποίου διατέθηκαν 250 ταμπλέτες σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για εργασίες τόσο στην τάξη όσο και στο σπίτι. Σε επίπεδο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εισήχθησαν σε επιλεγμένα σχολεία μαθήματα ΤΠΕ και ρομποτικής. Αγοράστηκαν περίπου 205 ρομπότ για σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό την υποστήριξη μαθημάτων ρομποτικής και τη διοργάνωση διαγωνισμών ρομποτικής (ΕΜΠ, 2019).

Έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του τομέα της ειδικής αγωγής. Ένα νέο σχέδιο νόμου υποβλήθηκε σε διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη και ως στόχος τέθηκε η ολοκλήρωση τόσο των νομοθετικών όσο και των κανονιστικών διατάξεων έως το τέλος του 2020. Το νομοσχέδιο προβλέπει τη μετατροπή των σχολείων ειδικής αγωγής σε κέντρα υποστήριξης, τα οποία θα ενισχύουν τα γενικά σχολεία και θα παρέχουν ταυτόχρονα εκπαίδευση και στήριξη σε παιδιά με πολλαπλές και σοβαρές ανάγκες υποστήριξης. Η προετοιμασία για τη διδασκαλία μαθητών με ειδικές ανάγκες αποτελεί τη σημαντικότερη ανάγκη επιμόρφωσης των Κυπρίων εκπαιδευτικών (27 %) (ΟΟΣΑ, 2019β).

Η ένταξη των νεοαφιχθέντων μεταναστών αποτελεί μακροπρόθεσμη πρόκληση. Το 2018 υποβλήθηκαν 7 765 νέες αιτήσεις ασύλου –αριθμός σημαντικά υψηλότερος σε σύγκριση με το 2017 (4 600)– εκ των οποίων οι 1 090 υποβλήθηκαν από άτομα κάτω των 18 ετών¹⁰. Όσον αφορά τη σχολική εκπαίδευση, εφαρμόζεται ολοκληρωμένη πολιτική για την ενσωμάτωση των μαθητών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των νεοαφιχθέντων. Ωστόσο, δεν παρέχονται κατευθύνσεις πολιτικής για την παροχή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε νεαρούς ενήλικους μετανάστες, παρότι το ποσοστό των νεοαφιχθέντων προσφύγων ηλικίας 18-34 ετών είναι ιδιαίτερα υψηλό, καθώς ανέρχεται στο 62 %¹¹. Στο πλαίσιο της σχολικής εκπαίδευσης, η αρχική αξιολόγηση, η τοποθέτηση εκπαιδευτικών και η παρακολούθηση αποτελούν ζητήματα που εγείρουν προκλήσεις. Επιπλέον, η ένταξη των μεταναστών πρέπει να υποστηριχθεί ειδικότερα μέσω της παροχής κατάρτισης σε εκπαιδευτικούς και διευθυντές σχολείων. Από την έρευνα TALIS προκύπτει ότι το ποσοστό των εκπαιδευτικών (48,5 %) που θεωρούν ότι είναι καλά ή πολύ καλά προετοιμασμένοι για να διδάξουν σε πολυπολιτισμικά και/ή πολυγλωσσικά περιβάλλοντα είναι το υψηλότερο στην ΕΕ (ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 23,8 %). Ωστόσο, οι Κύπριοι εκπαιδευτικοί αναφέρουν επίσης μεγαλύτερη ανάγκη συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης στον συγκεκριμένο τομέα (19,6 %) σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ (13,4 %) (ΟΟΣΑ, 2019β).

6. Εκσυγχρονισμός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Το επίπεδο ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει αυξηθεί περαιτέρω. Μετά τη Λιθουανία, η Κύπρος, με 57,1 %, παρουσιάζει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ (ο μέσος όρος είναι 40,7 %). Οι γυναίκες, με ποσοστό 64,4 %, παρουσιάζουν σημαντικά υψηλότερο ποσοστό ολοκλήρωσης από ό,τι οι άνδρες (49,2 %). Μεταξύ των ατόμων που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό και των γηγενών παρατηρείται μεγάλη διαφορά ως προς την ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία είναι της τάξης των 20,3 ποσοστιαίων μονάδων. Η εξερχόμενη κινητικότητα για την απόκτηση τίτλων σπουδών ανέρχεται στο 13 %, με αποτέλεσμα η Κύπρος να καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση μετά το Λουξεμβούργο. Δυνατότητες βραχυχρόνιας διαμονής στο εξωτερικό για εκπαιδευτικούς σκοπούς παρέχονται αποκλειστικά και μόνο μέσω προγραμμάτων της ΕΕ. Η αναλογία σπουδαστών-εκπαιδευτικών, η οποία ήταν 17,7 προς 1 το 2016, κοντά στο Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Περισσότεροι νέοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εισέρχονται στην αγορά εργασίας.

Το 2018 το ποσοστό απασχόλησης νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκε κατά 6,2 ποσοστιαίες μονάδες από το 2017 και ανήλθε στο 81,3 % (μέσος όρος της ΕΕ: 85,4 %). Ωστόσο, από προβλέψεις προκύπτει ότι η πλειονότητα των μελλοντικών θέσεων εργασίας θα αφορούν επαγγέλματα χαμηλής ή μεσαίας ειδίκευσης (Cedefop, 2019). Αυτό σημαίνει ότι η αυξανόμενη προσφορά εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης συνιστά μακροπρόθεσμο κίνδυνο ανεπαρκούς αξιοποίησης των αντίστοιχων δεξιοτήτων.

Η παρακολούθηση του συστήματος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι περιορισμένη. Η συστηματική συγκέντρωση στοιχείων, η ανάλυση και η χρήση στοιχείων για την τεκμηρίωση της πολιτικής σχετικά με την κοινωνική διάσταση ή για την παρακολούθηση των επιδόσεων δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς. Από τους πέντε διαρθρωτικούς δείκτες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, η Κύπρος εφαρμόζει μόνο τον έναν: ποσοτικούς στόχους για τη διεύρυνση της συμμετοχής¹² (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Παρά την εφαρμογή προγράμματος παρακολούθησης αποφοίτων για τους σπουδαστές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, δεν υπάρχει αντίστοιχο πρόγραμμα για τους αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι αποτελούν και τη συντριπτική πλειονότητα των αποφοίτων στην Κύπρο.

Η διασφάλιση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει αναβαθμιστεί. Ο κυπριακός φορέας διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης (ΔΙΠΑΕ) έγινε πλήρες μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης για τη διασφάλιση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ENQA) το 2019. Από την ίδρυσή του το 2015, ο ΔΙΠΑΕ έχει αξιολογήσει περίπου 300 προγράμματα σπουδών και 6 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αναμένεται ότι έως το τέλος του 2020 θα αξιολογήσει 740 προγράμματα και τα 53 συνολικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου (ENQA, 2019). Καθώς ο φορέας αναπτύσσεται, προτείνεται η σταδιακή μετατροπή του

¹⁰ Eurostat.

¹¹ Για το 2018.

¹² Οι άλλοι δείκτες αφορούν τα εξής: παρακολούθηση του κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου των σπουδαστών· αναγνώριση της άτυπης ή μη τυπικής μάθησης για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση· τα ποσοστά ολοκλήρωσης ως κριτήριο στο πλαίσιο της εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας· χρηματοδοτικοί μηχανισμοί βάσει επιδόσεων, με έμφαση στην κοινωνική διάσταση.

από φορέα ελέγχου σε φορέα παροχής στήριξης για τη βελτίωση της ποιότητας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ENQA, 2019).

7. Εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Η συμμετοχή στην ΕΕΚ παραμένει χαμηλή. Το 2017 μόνο το 16,7 % των μαθητών στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είχαν εγγραφεί σε προγράμματα ΕΕΚ, ποσοστό που υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ του 47,8 %. Το στοιχείο αυτό αντικατοπτρίζει την έντονη προτίμηση των νεαρών Κυπρίων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη χαμηλή ελκυστικότητα της ΕΕΚ για τους εργοδότες. Οι σπουδαστές που ήταν εγγεγραμμένοι σε προγράμματα ΕΕΚ είχαν περιορισμένες προοπτικές εργασιακής μαθητείας, δεδομένου ότι για κανένα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα ΕΕΚ δεν αναφέρεται ότι συνδυάζει την εκπαίδευση στη σχολή με προγράμματα μάθησης σε χώρους εργασίας. Ωστόσο, το 2018 το ποσοστό απασχόλησης των νέων αποφοίτων ΕΕΚ αυξήθηκε στο 64,3 % (ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 77,5 %).

Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ΕΕΚ συνεχίστηκαν το 2018. Τα προγράμματα μαθητείας συνδέθηκαν με την εκπαίδευση σε εσπερινές τεχνικές σχολές ώστε να διευκολυνθεί η απόκτηση τυπικών επαγγελματικών προσόντων για τους αποφοίτους προγραμμάτων μαθητείας. Ξεκίνησε ένα πρόγραμμα ταχύρρυθμης κατάρτισης σε πρακτικά επαγγέλματα για ανέργους, στο πλαίσιο του οποίου χορηγείται προτεραιότητα στους νέους. Επί του παρόντος βρίσκεται σε εξέλιξη η ίδρυση νέων «τεχνικών και επαγγελματικών σχολών εκπαίδευσης και κατάρτισης», καθώς και η επέκταση και αναβάθμιση ορισμένων από τις ήδη υπάρχουσες σχολές αυτού του είδους. Τα προγράμματα σπουδών ΕΕΚ αναθεωρήθηκαν σε συνεργασία με τον κλάδο προκειμένου να μειωθούν οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Το 2018 ολοκληρώθηκε η διεξοδική επανεξέταση του συστήματος μαθητείας. Οι τομείς προς μεταρρύθμιση που προσδιορίστηκαν είναι οι εξής: επικαιροποίηση της νομοθεσίας· ενίσχυση του ρόλου του Συμβουλίου Μαθητείας· βελτίωση των κατευθυντήριων γραμμών· βελτίωση της ποιότητας της κατάρτισης στον χώρο εργασίας· και αύξηση της ελκυστικότητας των προγραμμάτων μαθητείας για τους εργοδότες.

8. Ανάπτυξη της εκπαίδευσης ενηλίκων

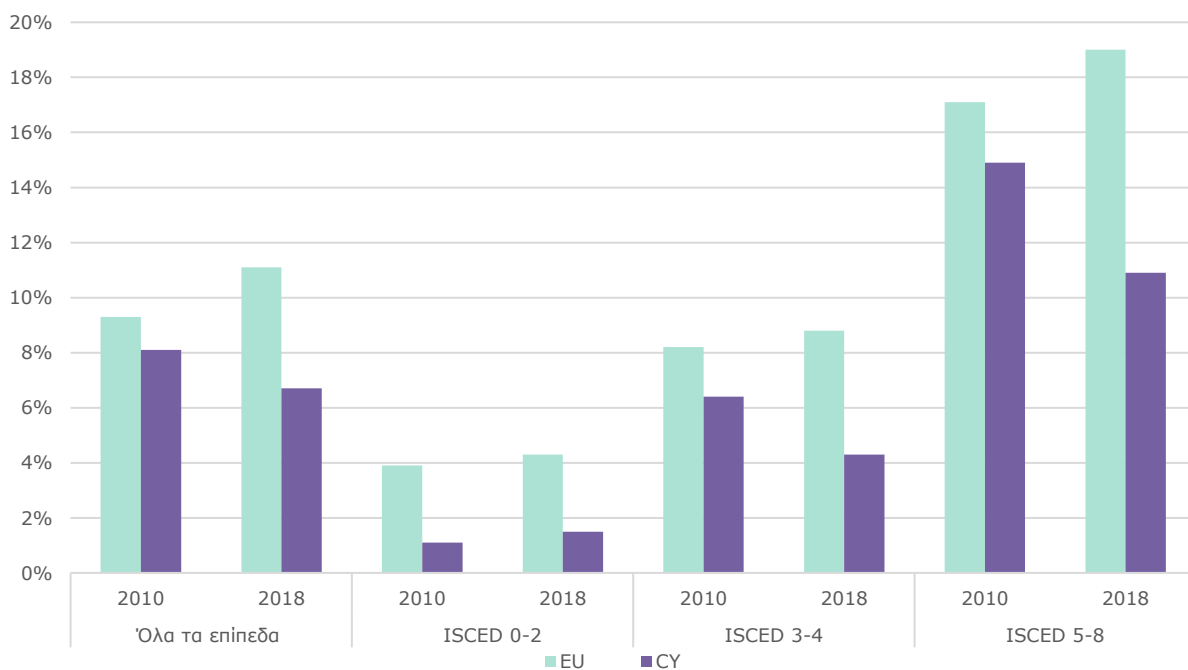
Η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει χαμηλή. Με ποσοστό 6,7 %, η συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση εξακολουθεί να υπολείπεται του μέσου όρου της ΕΕ (11,1 %). Μολονότι παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των ατόμων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5-8), το οποίο ανέρχεται στο 10,9 %, υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ του 19 % ακόμη και στη συγκεκριμένη κατηγορία. Οι ευκαιρίες αναβάθμισης δεξιοτήτων και απόκτησης νέων δεξιοτήτων είναι καίριας σημασίας για τους ενήλικες χαμηλής ειδίκευσης (ISCED 0-2), οι οποίοι αποτελούν επί του παρόντος την ομάδα που αξιοποιεί λιγότερο τα πλεονεκτήματα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Το 2018 το ποσοστό των απασχολούμενων ενηλίκων χαμηλής ειδίκευσης στην Κύπρο ήταν 62 % (μέσος όρος της ΕΕ: 56,8 %) και υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του 2017. Κατά τη διάρκεια του 2017, μόνο 50 ενήλικοι ηλικίας περίπου 25 ετών και άνω απέκτησαν τίτλο σπουδών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στοιχείο που αναδεικνύει την ανάγκη να καταβληθούν ουσιαστικότερες προσπάθειες στον τομέα της αναβάθμισης δεξιοτήτων και της απόκτησης νέων δεξιοτήτων. Μέχρι στιγμής δεν έχει θεσπιστεί ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο για την εκπαίδευση ενηλίκων. Οι κυριότερες δράσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής διά βίου μάθησης για την περίοδο 2014-2020.

Δεν έχει διαμορφωθεί ιδιαίτερη επαγγελματική ταυτότητα για τους εκπαιδευτές ενηλίκων, παρότι διαπιστώνεται έλλειψη ατόμων με κατάλληλα προσόντα σε αυτόν τον τομέα. Το πιστοποιητικό «εκπαιδευτή επαγγελματικής κατάρτισης» χορηγείται μετά την ολοκλήρωση κύκλων μαθημάτων κατάρτισης βραχείας διάρκειας (14 ώρες), μέσης ή μεγάλης διάρκειας (περίπου 77 ώρες) ή προγραμμάτων μεταπτυχιακού επιπέδου στην εκπαίδευση ενηλίκων. Δεν προβλέπονται σαφώς καθορισμένες απαιτήσεις επαγγελματικών προσόντων για τους εκπαιδευτές ενηλίκων ούτε προγράμματα κατάρτισης προσαρμοσμένα στις ανάγκες των εκπαιδευτών ενηλίκων που εργάζονται σε διάφορα πεδία. Παρότι η ζήτηση για εκπαιδευτές ενηλίκων είναι υψηλή σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, η προσφορά προσώπων με κατάλληλα προσόντα παραμένει ανεπαρκής.

Βρίσκονται σε εξέλιξη στενευμένα μέτρα για την προώθηση της εκπαίδευσης ενηλίκων. Αναπτύχθηκαν συμπληρωματικά επαγγελματικά πρότυπα και δημιουργήθηκαν τρεις νέες «εσπερινές σχολές τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης». Το πολυεπιχειρησιακό πρόγραμμα κατάρτισης για τους μακροχρόνια άνεργους επεκτάθηκε ώστε να συμπεριλαμβάνει όλους τους εγγεγραμμένους

ανέργους. Τον Οκτώβριο του 2018 εγκρίθηκε το εθνικό σχέδιο δράσης για την καθιέρωση της αναγνώρισης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης, το οποίο θα τεθεί σε πλήρη εφαρμογή έως το 2020. Η εφαρμογή του πλαισίου επαγγελματικών προσόντων εξακολουθεί να βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο και απαιτείται η υιοθέτηση ολοκληρωμένης προσέγγισης ως προς τον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων φορέων. Η εθνική επιτροπή πλαισίου προσόντων, η οποία αποτελεί την αρμόδια αρχή για την αξιολόγηση και την αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων που έχουν αποκτηθεί μέσω τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης, λειτουργεί πλέον κανονικά. Ωστόσο, η αποστολή και ο θεσμικός της ρόλος θα πρέπει να διευρυνθούν και να αποκτήσουν πιο συγκεκριμένο χαρακτήρα.

Εικόνα 3 Συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων (ηλικίας 25-64 ετών)

Πηγή: Eurostat, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επιγραμμικός κωδικός δεδομένων: trng_ifse_03:

9. Παραπομπές

Cedefop (2019), 2018 skills forecast, Cyprus (Προβλέψεις του 2018 για τις δεξιότητες, Κύπρος). http://www.cedefop.europa.eu/files/cedefop_skills_forecast_2018_-_cyprus2.pdf

Cedefop ReferNet (2019), *Cyprus: access to training programmes for all registered unemployed (Κύπρος: πρόσβαση σε προγράμματα κατάρτισης για όλους τους εγγεγραμμένους ανέργους)*. <http://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/cyprus-access-training-programmes-all-registered-unemployed>

Cedefop (2019), *European Inventory on NQF: Cyprus (Ευρωπαϊκός κατάλογος για τα εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων: Κύπρος)*. http://www.cedefop.europa.eu/files/cyprus_-_european_inventory_on_nqf_2018.pdf

Cedefop (υπό έκδοση), *Apprenticeship review: Cyprus (Αξιολόγηση μαθητείας: Κύπρος)*.

Cedefop (υπό έκδοση), *Developments in vocational education and training policy in 2015-19: Cyprus*. Cedefop monitoring and analysis of VET policies (Εξελιξίσεις στην πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά την περίοδο 2015-2019: Κύπρος – Παρακολούθηση και ανάλυση των πολιτικών ΕΕΚ από το Cedefop).

Cedefop (υπό έκδοση), *Vocational education and training in Cyprus: short description (Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Κύπρο: συνοπτική περιγραφή)*, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019), Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κύπρου για το 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου του 2019. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-specific-recommendation-commission-recommendation-cyprus_el.pdf

ENQA Agency Review (2019), Cyprus Agency of Quality Assurance and Accreditation in Higher Education (CYQAA) [Αξιολόγηση οργανισμού της ENQA για το 2019 – Ο κυπριακός φορέας διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης (ΔΙΠΕΑ)]. https://www.dipae.ac.cy/archeia/ektheseis/alles_ektheseis/enqacyqaa-external-review-report.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), *Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe – 2015/16 (Μισθοί και επιδόματα των εκπαιδευτικών και των διευθυντών σχολείων στην Ευρώπη – 2015/2016)*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8b7fc491-9aea-11e6-868c-01aa75ed71a1/language-en>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017), *Education and training monitor 2017. Country analysis. (Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2017 – Ανάλυση ανά χώρα)*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6e709b4c-bac0-11e7-a7f8-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-99675547>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018α), *Boosting teacher quality. Pathways to effective policies (Ενίσχυση της ποιότητας των εκπαιδευτικών – Τρόποι διασφάλισης αποτελεσματικών πολιτικών)*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/95e81178-896b-11e8-ac6a-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-97869052>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή/EACEA/Eurydice (2018β), *Structural Indicators for Monitoring Education and Training Systems in Europe – 2018 (Διαρθρωτικοί δείκτες για την παρακολούθηση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη – 2018)*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/structural_indicators_2018.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή/EACEA/Eurydice (2018γ), *Teaching Careers in Europe Access, Progression and Support (Σταδιοδρομίες εκπαιδευτικών στην Ευρώπη – Πρόσβαση, πρόοδος και στήριξη)*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/435e941e-1c3b-11e8-ac73-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-97869117>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), *2nd survey of schools. ICT in education: Cyprus country report (Δεύτερη έρευνα για τα σχολεία – Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση – Έκθεση χώρας για την Κύπρο)*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/092c1496-46d6-11e9-a8ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-99674504>

Ingersoll R. και Strong M. (2011), «The Impact of Induction and Mentoring Programs for Beginning Teachers» (Ο αντίκτυπος των προγραμμάτων εισαγωγικής επιμόρφωσης και μεντόρων για τους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς), *Review of Educational Research*, τόμος 81/2, σ. 201-233. https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1127&context=gse_pubs

Korelli Y., Kyriacou-Liveri C., Theocharous A. (2019), *Vocational education and training in Europe: Cyprus (Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη – Κύπρος)*, εκθέσεις του δικτύου ReferNet του Cedefop σχετικά με την ΕΕΚ στην Ευρώπη για το 2018. http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/Cedefop_ReferNet_Vocational_Education_Training_Europe_Cyprus_2018.pdf

Lamprianou I., Lamprianou T.A. (2013), «Charting Private Tutoring in Cyprus» (Χαρτογράφηση της ιδιωτικής διδασκαλίας στην Κύπρο), στο Bray M., Mazawi A.E., Sultana R.G. (επιμ.), *Private Tutoring Across the Mediterranean. Comparative and International Education* (Η ιδιωτική διδασκαλία στις χώρες της Μεσογείου – Συγκριτική και διεθνής εκπαίδευση), σ. 29-56. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6209-237-2_3

Κυβέρνηση της Κύπρου (2019), Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα (ΕΜΠ). <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-national-reform-programme-cyprus-en.pdf>

ΟΟΣΑ (2018α), *Early Learning Matters* (Ζητήματα μάθησης στην προσχολική ηλικία). <https://www.oecd.org/education/school/Early-Learning-Matters-Project-Brochure.pdf>

ΟΟΣΑ (2018β), *Effective Teacher Policies: Insights from PISA (Αποτελεσματικές πολιτικές για τους εκπαιδευτικούς – Στοιχεία από το πρόγραμμα PISA)*. <https://doi.org/10.1787/9789264301603-en>

ΟΟΣΑ (2019α), *OECD Employment Outlook 2019: The Future of Work (Προοπτικές για την απασχόληση το 2019 – Το μέλλον της εργασίας)*. <https://doi.org/10.1787/9ee00155-en>

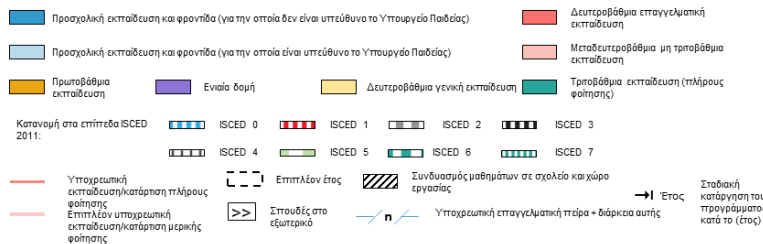
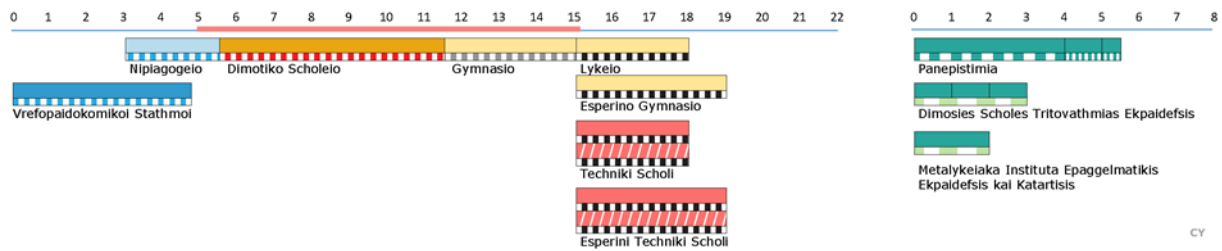
ΟΟΣΑ (2019β), *TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners, TALIS [Αποτελέσματα της έρευνας TALIS για το 2018 (Τόμος I)– Οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές σχολείων ως εκπαιδευόμενοι στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης]*. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>

Rentzou, Konstantina (2018), *Family support and early childhood education and care in Cyprus: existing policies and challenges (Στήριξη από την οικογένεια και προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα στην Κύπρο – Ισχύουσες πολιτικές και υφιστάμενες προκλήσεις)*. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1433172>

Παράρτημα Ι: Πηγές βασικών δεικτών

Δείκτης	Επιγραμμικός κωδικός δεδομένων της Eurostat
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση	edat_lfse_14 + edat_lfse_02
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	edat_lfse_03 + edat_lfs_9912
Προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα	educ_uoe_enra10
Χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες	ΟΟΣΑ (PISA)
Ποσοστό απασχόλησης νέων αποφοίτων	edat_lfse_24
Συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση	trng_lfse_03
Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ	gov_10a_exp
Δαπάνες για δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανά σπουδαστή	educ_uoe_fini04
Μαθησιακή κινητικότητα:	
- Σπουδαστές που μετακινούνται για την απόκτηση πτυχίων	Υπολογισμός του JRC βάσει στοιχείων Eurostat/UIS/ΟΟΣΑ.
- Σπουδαστές που μετακινούνται για την απόκτηση ακαδημαϊκών μονάδων	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή/EACEA/Eurydice (2018), The Structure of the European Education Systems 2018/19: Schematic Diagrams (Η διάρθρωση των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων 2018/2019 – Σχηματικά διαγράμματα), Eurydice Facts and Figures, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρατηρήσεις και ερωτήσεις σχετικά με την παρούσα έκθεση είναι ευπρόσδεκτες και μπορούν να υποβληθούν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στην ακόλουθη διεύθυνση:
 Ulrike PISIOTIS
Ulrike.Pisiotis@ec.europa.eu
 ή
EAC-UNITE-A2@ec.europa.eu

